

Hürriyet Gazetesi 24 Şubat 2020 tarihli Köşe Yazısı/Konuk Yazarlığı

<https://www.hurriyet.com.tr/egitim/21inci-yuzyil-ogretmenlerinin-sahip-olmasi-gereken-ozellikler-41453151>

21'inci yüzyıl öğretmenlerinin sahip olması gereken özellikler

21'inci yüzyılın öğretmeni hangi özelliklere sahip olmalı? Bu özellikleri öğretmen adaylarımıza ve çalışanlara nasıl kazandırabiliriz? Aslında, bu sorular ve cevapları sadece 21'inci yüzyıl için mi geçerli?

Yüzyıllardır birçok filozof ve bilim insanı, öğretmenlerin sahip olmaları gereken özellikleri listeledi; toplumlar, çocuklarını, geleceklerini emanet ettikleri öğretmenlerin/öğretmenlerin hangi özelliklere sahip olmaları ve nasıl yetiştirilmeleri gerektiği üstünde kafa yordu. Yukarıdaki sorular sadece 21'inci yüzyılda çözüm aranması gereken sorunlar değil ve çözümlenip bitmeyecektir de. Sonuç olarak, bilimin birikimine ve atalarımızın çalışmalarına saygı gösterip üzerine eklemeler yaparsak 21'inci yüzyılı münevver ve müreffeh olarak yaşayabilir, geleceğe de model oluşturabiliriz. Kısaca, nitelikli öğretmen dediğimiz kişi hangi özelliklere sahip olmalı; tarihsel bir süreç içinde evrensel olarak nitelikli öğretmen nasıl tanımlanmış; öğretmenlerimizin bireysel ve profesyonel gelişimlerini sağlamak üzere ne gibi önlemler almamız gerekir sorularını kısaca tartışmaya çalışacağım:

Öğretmen eğitimcisi Richardson, 10 Yaşındaki oğlu Nick'e, "Bir öğretmeni iyi bir öğretmen yapan şeyler nedir?" diye sorar. Oğlunun cevabı ise şöyle oluyor:

- 1- İyi bir öğretmen çocukları sever.
- 2- İyi bir öğretmen bilmesi gerekenleri iyi bilir. İyi bir öğretmen ya sorularımı cevaplar ya da cevapları kendimizin bulmamıza yardım eder.
- 3- İyi bir öğretmen bizimle ilgilenir, bizi koruyup kollar.

Daha sonra, aynı soruyu 73 yılını farklı eğitim ortamlarında geçirmiş 90 yaşındaki Mildred Nef'e sorar. Mildred'in cevabı da hemen gelir:

- 1- Öğretmenler çocukları sevmeli.
- 2- Öğretmenler öğrettikleri konulara ilgi duymalı ve öğrettiklerini iyi bilmeli.
- 3- Öğretme sürecinden hoşlanmalılar.

Bizim Türkiye'de 1994'te yaptığımız bir çalışmada; öğrencilerin iyi bir öğretmende aradıkları özelliklerin başında şunlar geliyor:

- Çocukları sevmesi, tanımaya çalışması; saygı duyması, öğrenciler arasında ayırım yapmaması, adil davranması,
- Öğrettiği konuyu iyi bilmesi ve konuyu sevmesi,
- Nasıl öğreteceğini iyi bilmesi ve öğretmekten hoşlanması,
- Derste disiplini sağlaması; dersi kaynatmaması ve kaynatmaya izin vermemesi,
- Ders araç-gerecini yerinde kullanması ve kullandırması.

Dört yıl önce yaptığımız bir çalışmada da benzer sonuçlar ortaya çıktı:

ÖĞRETMENLER;

- 1- Çocukları sevmeli, saygı duymalı; dostça, arkadaşça davranmalı,
- 2- Adaletli olmalı,
- 3- Öğreteceği konuya ilgi duymalı, sevmeli,
- 4- Öğreteceği konuyu iyi bilmeli,
- 5- Nasıl öğreteceğini iyi bilmeli ve öğretmeyi sevmeli,
- 6- Öğretmen iyi bir entelektüel olmalı,
- 7- Ders araç-gerecini yerli yerinde kullanılmalı; teknolojik gelişmeleri izlemeli.

Öğretmen adayını nasıl yetiştirmek gerekiyor? sorusuna gelince; öncelikle öğretmen adayını; çocukları seven, onlara saygı duyan, onlarla ilgilenmekten, araştırmaktan, öğrenmekten ve öğretmekten hoşlanan kişilerden seçmek gerekiyor. Bir kişinin öğretmekten hoşlanması için:

- Bilgiyi araştırmaktan hoşlanması, bunun için de öğretmen adayının/öğretmenin disiplinli bir zihne sahip olması gerekiyor.
- Disiplinin/konu alanının bilgisine sahip olan öğretmen, 'eleştirel düşünme', 'problem çözme', 'yaratıcı düşünme' gibi üst düzey düşünme becerilerini öğrencilerin öğrenmelerini; yaşamlarında kullanmalarını ve yaratıcılıklarını harekete geçirmelerini sağlar. Konu alanının/alanlarının derinlemesine bilgisine sahip olan öğretmenler bilgiyi sentezleyebilir ve öğrencilerinin bu becerilerini geliştirmelerine rehberlik edebilir. Bilgiyi sentezleyebilen öğretmenler bilgiyi üretebilir; yaratacağı düşünebilir. 1934'te Milli Eğitim Bakanlığı tarafından basılmış 'Muallimin Meslek Ahlakı' adlı kitapta 'Muallim bir soy yaratıcısıdır' deniyor.

ÖĞRETMENLER ANLAMLI OKUR-YAZAR OLMALI

2006'da ziyaret ettiğim North Arizona State Üniversitesi Eğitim Fakültesi, misyonunu 'geleceği yaratacak öğretmenleri yetiştirmek' olarak belirlemiştir. Yaratıcılık, 21'inci yüzyılda

çok ihtiyacımız olacak bir zihin alanı. Problemlere yaratıcı çözümler bulma, bunun için de öncelikle okuduğumuzu iyi anlamalıyız. O halde kendi dilimizi anlamlı olarak öğrenmemiz; bunun için çokça okumamız, yazmamız, konuşmamız; sonra da diğer bilim dillerini anlamlı olarak öğrenmemiz gerekiyor. Henüz kendi dilimizde dahi okuduğumuzu anlamıyorsak bizler bilgiyi nasıl üreteceğiz? Bu nedenle, öncelikle öğretmenlerimiz anlamlı okur-yazarlar olmalı ki öğrencilerine ve ailelerine anlamlı okuma ve yazma konusunda rehberlik edebilsin ve öğrencilerini bilgiyi üretebilir hale getirebilsin.

SAYGILI VE ETİK ZİHNE SAHİP OLMALILAR

Özellikle 21'inci yüzyılda daha çok sentez yapan, yaratan/yaratıcı/üretici düşünen beyinlere ihtiyaç duyacağız. Bu beyinleri yetiştirebilmemiz için öncelikle öğretmen adaylarımızı yetiştiren öğretim elemanlarından işe başlamak gerekiyor. Öğretim elemanları bilginin doğasını anlamlı olarak kazanıp öğretmen adaylarına kazandırabilmeli. Hangi düzeye öğretmen yetiştiriyorlarsa o düzeyde o bilgiyi en kolay, en yalın, en basit haliyle çocukların zihninde nasıl yapılandırılabilir ve üretebiliriz sorusunun cevabını verebilmeliler ki öğretmen adaylarının ve dolayısıyla çocukların sentez yapma ve yaratma becerilerini geliştirelim. Aksi takdirde ezberlenen bilgiyle çocuklar; en basit ilişkileri göremeyen, yaşamla ilişkisi olmayan işe yaramaz bilgi yığınlarını taşımaya mahkum olurlar. Sonuç olarak; geleceği yaratacak öğretmen adayları/ya da öğretmenlerden merak eden, keşfeden, problem çözen, bilgiyi üreten, teknolojiye aktaran, dünya medeniyetine katkıda bulunan bireyleri yetiştirebilmeleri için öncelikle kendilerinin ve onları yetiştiren öğretim elemanlarının bu özelliklerle donanmış olmaları bekleniyor. 21'inci yüzyıl öğretmenlerinin teknolojiyi de etkili kullanarak yaşam boyu araştırmayı, öğrenmeyi, problemlere yaratıcı çözümler bulmayı, ürettiklerini keyifle paylaşmayı ve öğretmeyi sevmesi, sahip olmaları gereken önemli özelliklerden.

PROF. DR. NURAY SENEMOĞLU KİMDİR?

Zile'de doğan Prof. Dr. Nuray Senemoğlu, ilk ve orta öğrenimini de burada tamamladı. Bölüm birincisi olarak kazandığı Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü'nden 1977'de bölüm birincisi olarak mezun oldu. 1977-79 yıllarında Turhal Kız Meslek Lisesinde çocuk gelişimi ve eğitimi öğretmenliği; 1979-82 yıllarında Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulunda asistanlık ve öğretim görevliliği yaptı. 1979-80 yıllarında Devlet Memurları Yabancı Diller Eğitim Merkezinde İngilizce eğitimi aldı. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Yönetimi ve Teftişi alanında yüksek lisans; Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim bilim dalında doktora yaptı. 1985'te araştırma görevlisi olarak atandığı Hacettepe Üniversitesi'nde 1990'da doçent unvanı aldı. Aynı yıl, The British Council FCO bursunu kazanarak gittiği İngiltere, 'Leicester University'de okul öncesi ve ilköğretimde Öğretme-öğrenme süreçleri ve ilköğretime öğretmen yetiştirme konularında çalışmalar yaptı. 1992 yılında Türkiye'ye dönen Senemoğlu, 1997 yılında Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında Profesör unvanı aldı. 1997-2003yılları arasında iki dönem Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dekanı Olarak görev yaptı. 2004'te Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesindeki görevine dönen Senemoğlu, 2005-2007

yılları arasında Amerika Birleşik Devletleri'nde 'Arizona State Üniversitesi'nin davetiyle konuk araştırmacı ve profesör olarak görev yaptı. Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunduğu süre içinde okulöncesi eğitimden yükseköğretime kadar Eğitim Programları, Öğretme-Öğrenme Süreçleri, Öğretmen Yetiştirme konularında çalışma ve araştırmalar yaptı. Gelişim, Öğrenme ve Öğretim, Eğitimde Program Geliştirme, Program Değerlendirme, Okulöncesi Eğitim, Çalışan Çocuklar, Öğretmen Yetiştirme, Kadın Çalışmaları alanlarında araştırma, kitap ve makaleleri olan Dr. Senemoğlu, çeşitli uluslararası eğitim derneklerinin üyesi ve Türkiye temsilcisidir. Ulusal ve uluslararası bazı dergilerin de hakemliğini yapmaktadır. Dr. Senemoğlu halen Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Başkanıdır ve öğretim üyeliği görevini yürütüyor.